

ЗА ПАСТВУ СРЦА

*Чеге ли сам сен ја, пролазни путник кроз оно што пролази?
“Путник”*

У свој дневник читања записала сам, давно: само име јој изговарамо: Десанка. И тако је памтимо – непролазну у свим пролазностима, *вршњакињу свевремена*.

Читала је свет са усана света. И боље га разумевала, песмом.

О тој песми говорили су као о *певу*. Но та мелодиозна нота њеног казивања неправедно је бацала у засенак дијаграмску тежину њених промишљања, као што су њена спонтаност и раздраганост у други план стављале њене опомене, и туге. Била је, у животу, уистину, носилац хиљаде осмеха под сенком шешира, очаравала академике, преводиоце, путнике, децу и птице. У поезији пак, остала је савременица чак и оног доба које тек настаје, доба стрепњи – великих раздаљина, хладноће срца.

Ту заокруженост и истанчану пуноћу Песме као да је могла саздати само једна рука, једна душа. Жена. Јефимија. А онда Десанка. Прва у везу, самотним светим тишинама. Друга разговорна, у шарам гласова Бранковине, у музици шума и поља, жамору градова; у тамном говору тла, и времена, брдовитог Балкана, и страшне, друге стране светлости и ума – оне “стотине ђака у једном дану...”, историјских и песничких хроника и балада. Памћења, и бола.

Њене речи, њене су очи – њен непоновљив духовни вид, који над груменом земље црта и његову прошлост, у голој стени види отиске стопа, човеков траг у времену. Њено Ја није само исповедна, нити само њена чаролија и прича. У њему је и прадевојчица, и сви који су живели пре; сељак што обара свети хлад стабла да с тржнице донесе грумен камене соли; одлазећи врли сој очева и мајки; мраз осаме на прозору. Њена песма је рендгентски снимак њене шаке, анатомија самоће, пролазности – човековог усуда. Али и поетски одговор, саздан митовима, летописом Перунових потомака, говором животних и духовних путописа – песмом трајања.

Она је и Жена и Човек, и Дете и Мудрац. Сама, а са другима, већ твори онај утешни сусрет – могући додир људи – у радости открића и удомљења: *Драги човек/ Конак- човек, /Навек-човек*, једне Цветајеве. Или онај поглед *где се поново рађа космос/Леп од почетка, у размерама срца*, једног Елитија.

Јер у лирици су сабрана сва лица и сва доба лирике. Она је начин да језик живи – никада сам, већ као златоподложена лалићевска слика света – сашапат са постојањем. Сви тренуци у песми су заустављени – у једном часу су и будући, и прадавни. И прво лице Десанкине песме оно је Ја што постоји откад је Божјег створења на замљи, свагде. Њен говор је и пагански, и хришћански, то је и њена башоовска *уска стаза у забрђе*, њен “озон завичаја”. Њен зен,

где смрт и живот са оне су, једне стабљике, Октавија Паза, која носи “два цвета близанца”. То је израз и оне религиозности, како је писао Иван В. Лалић, “пројектоване у немир интимног света”, где Бог није сабран у једну жижу, као апсолут којим се нешто коначно разрешава – “он је расут у хиљаду могућности” – од којих свака, за ову песникињу, као да је она права.

И њено Слово љубве, и Слово Љубави, једнако су *Молитва за љубав* – за “златну скрињу” и “љубави храм” – то чудо обнове света, његове вишејезичности, и свеобухвата тишине, где пантеизам и религија нису друго до укидање слепила за лепоту и благост, интуитивна, спонтана вера у трајање, у снагу доброте, једини сјај наше унутарње звезде проласка, која своју прадавну домовину има у светлости свог порекла, и будућности, у васиони срца, и невидљивом срцу васионе.

Десанкини “лирски родослови” пулсирају у многострукости својих била. Иако је знала да “спусти се у живот као река у долину”, или међу путнике треће класе – јер песници никада нису “у бегу ни од сна, ни од стварности” – у круговима њене лирике уздижу се вертикале саме поезије. Где језик није само ток, нити је песма само одраз егзистенцијалне реалности, већ двојност – потврда у новом, и старом, у обичном ходу и застанцима речи, у молитви, и у ћутању. Подједнако стваралачке језичке силе – памћење и новина – магијска и савремена језичка снага и моћ, Десанки су биле једнако наклоњене. Од песама у прози медитативне сведености, до лирског диспута са слепилом сила, моћника, и пучине света, које ће се увек о некога и негде огрешити, њена “Религија уцвелењих” (из божићног додатка “Политике” 1941), али и свака песма збирке *Трајим помиловање*, (1964), иста су лица једног стваралачког знака: сатрепета, “пастве срца”, којима је посвећена Реч, и из чијег нам окриља Реч допире – као дар живота, његова непребројива разноликост, и паслика његове величајности.

Песник је хипостаза тог парадокса – *тока* и *златног круга* – којима влада језик, његова моћ, воља за продужењем, за уникатним добром – постојањем. “На свету је превише слабих”, писао је Јосиф Бродски у свом једином писму неком моћнику (1972). “Једина правичност је доброта”. Десанкин кодекс срца управо је због те правичности сачињен. За оне, који “кап воде на длану носе”, који ни до себе не знају да нађу пут, који сами су, “као звук изгубљен у космосу”. Један бат срца ту престиже други, као талас, и уздах, заштитно пресрећући удесе, ратове, апокалипсе.

У песми “Вермер” нобеловка Шимборска пише:

*Све док она жена у Краљевском музеју/
у насликаној тишини
усредсређености / из дана у дан сипа/
млеко из бокала у чинију, / свет не
заслужује / смак света.*

Све док свега три Десанкина стиха (*Озон завичаја*, 1990) дрхте у капели, у страху да Богородица, можда, неопрезно држи Христа – док постоји та

Стрепња – тај завет песме, тај страх и нада – свет заслужује то “љубавно чудо” – *свети живот*.

У једином чланку писаном за наше новине (“Правда”, 18. мај 1936), Пол Валери каже да постоји нешто што премашује славу писца – ону, остварену за његова живота. То су књиге, које ће имати “јеванђелске особине”; оне, које значе и вреде “као књиге сутрашњице”.

Имала сам срећу да сретнем таквог писца. Десанку. Да говорим своје стихове, уз њу, њену Јованку Хрваћанин, али и друге, тада младе песнике. Скромношћу, и шармом, бранила се од властите славе. А у неприкосновеном свом предводништву измицала нам је, увелико путујући у сигурну књижевну будућност.

Захваљујем Жирију награде “Десанка Максимовић”, што ме је приближио Песникињи, начином на који могу нешто да кажу и моје песме. И поезија данас. Дијалогом који је само у поезији тако вишезначан, да га, и са великима, можемо сматрати могућим.

Тања Крагујевић
У Бранковини, 16. маја 2015.